

Wyrok z dnia 13 stycznia 1998 r.

II UKN 437/97

Uzyskanie prawa do renty inwalidzkiej przez osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia zależy nie tylko od stwierdzenia całkowitej niezdolności do wykonywania jakiejkolwiek pracy powstałej w wymaganym czasie, ale także od posiadania przez tę osobę odpowiedniego okresu ubezpieczenia (art. 16 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących prac na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 65, poz. 333 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Teresa Romer (sprawozdawca), Sędziowie SN: Maria Mańkowska, Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 1998 r. sprawy z wniosku Czesława S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Z. o rentę inwalidzką, na skutek kasacji Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 28 lutego 1990 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 13 listopada 1989 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił Czesławowi S. przyznania renty inwalidzkiej, ponieważ nie stał się inwalidą w okresie zatrudnienia wykonywanego do dnia 31 grudnia 1975 r. na podstawie umowy agencyjnej.

Ustalenia tego organ rentowy dokonał w oparciu o orzeczenie Obwodowej Komisji Lekarskiej do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia z dnia 6 listopada 1989 r., którym wnioskodawca został zaliczony do I grupy inwalidów z tym, że inwalidztwo powstało w dniu 6 listopada 1989 roku.

W związku z odwołaniem wnioskodawcy od powyższej decyzji, sprawę rozpoznawał Sąd Wojewódzki w Białymstoku, który zasięgnął opinii biegłych sądowych lekarzy specjalistów z zakresu chorób wewnętrznych oraz chirurgii i terakochirurgii. Biegli ci po zbadaniu wnioskodawcy wyrazili pogląd, że jest on inwalidą II grupy, a inwalidztwo istnieje od 1976 roku, a więc powstało w okresie bezpośrednio po zaprzestaniu wykonywania zatrudnienia.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 28 lutego 1990 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy.

Od tego wyroku wniósł kasację Minister Sprawiedliwości. W kasacji zarzucano, że wyrok rażąco narusza przepis art. 16 ust. 1 pkt. 2 ustawy z 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (jednolity tekst: Dz. U. z 1995 r. Nr 65, poz. 333 ze zm.). Przepis ten dla nabycia uprawnień do renty inwalidzkiej wymaga zaliczenia ubezpieczonego do I lub II grupy inwalidztwa powstałego w okresie ubezpieczenia albo w okresie pobierania zasiłku chorobowego po ustaniu ubezpieczenia względnie w ciągu osiemnastu miesięcy po upływie jednego z tych okresów. W świetle opinii biegłych sądowych, którą Sąd uznał za wystarczającą dla merytorycznego rozstrzygnięcia, niezrozumiałe jest oddalenie odwołania wnioskodawcy.

Rozpoznany przez komisję lekarską zespół schorzeń oceniony został jako kwalifikujący wnioskodawcę do I grupy inwalidów, zaś stan rozpoznany przez biegłych sądowych - jako uzasadniający inwalidztwo II grupy. Jednakże sama kwalifikacja inwalidztwa, tj. ocena czy występuje ono w stopniu uzasadniającym zaliczenie do I lub II grupy nie ma istotnego znaczenia w sprawie, gdy się zważy, że zaliczenie do jednej z tych grup uzasadniania nabycie prawa do renty inwalidzkiej, zaś zaliczenie do I grupy inwalidów uzasadnia nadto prawo do dodatku pielęgnacyjnego, jaki mógłby przysługiwać z tytułu zaliczenia do tej grupy inwalidów. Niezależnie od tego wnioskodawca będzie mógł uzyskać prawo do dodatku pielęgnacyjnego, ponieważ dawno przekroczył wiek 75 lat, gdyż jest urodzony 7 lipca 1915 roku i w chwili obecnej liczy on 82 lata życia.

W ocenie Ministra Sprawiedliwości zaskarżony wyrok zapadł z rażącym naruszeniem przepisów prawa godzącym w interes wnioskodawcy przez pozbawienie go środków egzystencji, jakimi są świadczenia z ubezpieczenia społecznego, należne w razie utraty środków utrzymania wskutek niemożności wykonywania pracy spowodowanej inwalidztwem. Ewentualne wątpliwości co do trafności opinii mogły być

przez Sąd wyjaśnione przed zamknięciem rozprawy i przed ostatecznym rozstrzygnięciem. Według kasacji odmowa przyznania wnioskodawcy renty inwalidzkiej w 1990 roku była następstwem błędu Sądu Wojewódzkiego, ponieważ wyrok został wydany wbrew wynikom postępowania dowodowego i wbrew treści art. 16 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy z 19 grudnia 1975 r.

Ponowne rozpoznanie sprawy na skutek błędu postępowania przed organem odwoławczym uzasadnia zastosowanie art. 101 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy o z.e.p. pozwalającego wypłacać przyznane świadczenia za okres nie dłuższy niż 3 lata wstecz, licząc od miesiąca wniesienia podania o złożenie rewizji nadzwyczajnej - obecnie kasacji.

Podanie o złożenie kasacji wpłynęło do Ministerstwa Sprawiedliwości w dniu 13 listopada 1996 r., a zatem prawo do renty inwalidzkiej przysługuje wnioskodawcy za okres nie dłuższy niż 3 lata wstecz licząc od 13 listopada 1996 r., a więc od dnia 13 listopada 1993 r. jak to zostało sformułowane we wniosku kasacyjnym. W kasacji podkreślono, że orzeczenie Sądu, którym odmówiono wnioskodawcy renty inwalidzkiej w przedstawionych okolicznościach nie tylko narusza rażąco powołane wyżej przepisy, ale także narusza interes Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że godzi w podstawowe zasady praworządności. W interesie Rzeczypospolitej Polskiej leży, aby zgodnie z podstawowymi zasadami polityki socjalnej rozpatrywane były sprawy ze szczególną wnikliwością i przyznawane były świadczenia emerytalno-rentowe tym osobom, które spełniają warunki wymagane przepisami prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (jednolity tekst: Dz. U. z 1995 r. Nr 65, poz. 333 ze zm.) renta inwalidzka przysługuje ubezpieczonemu, który ma okres ubezpieczenia wynoszący wraz z okresami zaliczanymi do tego okresu co najmniej pięć lat; okres ten powinien przypadać na ostatnie dziesięć lat przed dniem powstania inwalidztwa lub przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę oraz który został zaliczony do II lub I grupy inwalidów, a inwalidztwo powstało w okresie ubezpieczenia albo pobierania zasiłku chorobowego

lub macierzyńskiego po ustaniu ubezpieczenia lub w ciągu 18 miesięcy po ustaniu tych okresów.

Dopiero spełnienie obu warunków - posiadanie okresu ubezpieczenia wymaganego przez art. 16 ust. 1 oraz zaliczenie do I lub II grupy inwalidów (art. 16 ust. 2) uzasadnia prawo do renty inwalidzkiej zgodnie z wymienionym art. 16 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r.

Z materiału zawartego w aktach rentowych oraz z treści wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 28 lutego 1990 r. [...] wynika w sposób oczywisty, że wnioskodawca w okresie ostatnich dziesięciu lat przed powstaniem inwalidztwa nie posiada 5 lat ubezpieczenia. Sąd ustalił ten okres na 3 lata 6 miesięcy.

Ta okoliczność była podstawą oddalenia zaskarżonym wyrokiem z dnia 28 lutego 1990 r. odwołania wnioskodawcy od decyzji organu rentowego z dnia 13 listopada 1990 r.

Wbrew twierdzeniom kasacji, wyrok ten został uzasadniony i z treści uzasadnienia, którego oryginał znajduje się w aktach sądowych [...] wynika, że mimo korzystnej opinii biegłych, Sąd oddalił odwołanie wobec tego, że wnioskodawca nie spełnia jednej z ustawowych przesłanek wymaganych do przyznania renty inwalidzkiej z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej. Orzeczenie Sądu w zaskarżonym wyroku oparte były na ustaleniach dotyczących okresu pracy wnioskodawcy dokonanych w sentencji prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 6 września 1989 r. [...] Z ustaleń tych wynika, że Sąd zaliczył wnioskodawcy okres pracy od 5 stycznia 1950 r. do 31 grudnia 1955 r., od 2 stycznia 1956 r. do 30 września 1960 r. oraz od 20 stycznia 1968 r. do 31 grudnia 1975 r. po 6 miesięcy w roku.

Ze względu na datę powstania inwalidztwa -1976 rok, uwzględnieniu do stażu pracy wymaganego do przyznania renty, podlegał okres od 31 grudnia 1966 roku do 31 grudnia 1976 r. Wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu od 20 stycznia 1968 r. do 31 grudnia 1975 roku. W tym czasie posiadał 48 miesięcy ubezpieczenia - 4 lata. Sąd Wojewódzki w zaskarżonym wyroku ustalił wprowadzić ten okres na 3 lata 6 miesięcy przyjmując, że inwalidztwo powstało od początku 1976 r. Zgodnie jednak z § 21 ust. 5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badania przez te komisje oraz szczegółowych zasad

ustalania inwalidztwa (Dz. U. Nr 47, poz. 214), które obowiązywało w momencie wydawania zaskarżonego wyroku, za datę powstania inwalidztwa, jeżeli ustalony został okres, w którym ono powstało przyjmuje się końcową datę tego okresu. Te same zasady ustalania daty powstania niezdolności do pracy obowiązują nadal zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy o zep. Nie zmienia to jednak tego, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu, gdyż wnioskodawca, nawet po doliczeniu 6 miesięcy, nie dysponuje pięcioletnim okresem ubezpieczenia w ostatnich dziesięciu latach przed powstaniem inwalidztwa.

Dlatego też, wbrew wywodom kasacji, zaskarżony wyrok nie narusza przytoczonych przepisów prawa (art. 16 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r.).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na mocy art. 393¹² orzekł jak w sentencji.

=====